

5C Saaristolintulaskentalomakkeiden täyttöohjeet

Lomakkeet täytetään selvällä käsialalla, lyijykynällä ja ISOIN KIRJAIMIN. Numerotieto kirjoitetaan aina niin, että luku päättyy sille varatun tilan oikeaan reunaan (esim. saaren pituus, rakennusten määrä). Kirjaintiedon täyttäminen taas aloitetaan vasemmasta reunasta (esim. kunta, saaren nimi). Mustakulmaiset lokerot täytetään Eläinmuseossa.

Koontilomakkeella 5A ilmoitetaan koko tutkimusalueen vuosiyhteenveto, **saarilomakkeella 5B** kunkin saaren perustiedot sekä **käyntilomakkeella 5D** laskentakäyntien tulokset.

Koontilomakkeelle 5A kirjoitetaan kunkin saaren tai vene-laskentareitin yhteisparimäärät, jotka on siirretty lomakkeilta 5D. Lajinimen vasemmalle puolelle summataan koko tutkimusalueen yhteisparimäärät lajeittain. Lomakkeen 5B lisälajit laitetaan myös tälle lomakkeelle (tilaa alareunassa).

Saarilomakkeen 5B yläosan tiedot toistetaan kunakin laskentavuonna. Uuden saaren numero annetaan Eläinmuseossa. Jos saaresta on aikaisemmin täytetty näitä lomakkeita, laskija kirjoittaa itse saaren vakionumeron ja edellisen laskentavuoden. Laskentakunta lyhennetään Eläinmuseon kuntaluettelon mukaisesti (yleensä nimen 6 ensimmäistä kirjainta). Uudet havainnoijat saavat havainnoijanumeron museosta. Saaren nimi saa sisältää enintään 18 kirjainta. Jos saarella ei ole nimeä peruskartalla, ilmoitetaan etäisyys ja suunta lähimmästä nimetystä saaresta: esim. ”ISOSAARI 300 M NW”.

Mustalla kehystetyssä lomakkeen keskiosassa olevat **saaren perustiedot** tarvitaan ensimmäiseltä vuodelta – myöhemmissä laskennoissa ilmoitetaan vain niihin tulevat muutokset (jos muutoksia ei ole, kirjoitetaan kohtaan saaren perustietojen muutokset koodi 2). Perustiedot voidaan myös kerätä erillisellä retkellä kiireisen laskenta-ajan jälkeen. Saaren sijainti **yhtenäiskoordinaatistossa** ilmoitetaan 100x100 m:n ruudun tarkkuudella (ks. ohjekirjan yleisohjeita; lokeroiden viimeinen numero tarkoittaa 100x100 m:n ruutua). Vähänkin epäselvissä tapauksissa (esim. vaikeuksia koordinaattien määrittämisessä) on syytä piirtää lomakkeen 5D taakse kohtaan huomautuksia luonnos saaren sijainnista suhteessa naapurisaariin. **Suojaisuus** koodataan museossa laskemalla, paljonko naapurisaaret suojaavat saarta aallokolta. Sitä varten tarvitaan saaren yksiselitteinen paikka peruskartalla. **Puustoa** koodattaessa jo yksi variksen istumapuu riittää viemään saaren luokkaan 2. **Laskennan kattavuus** on tavallisesti 1, koska koko saari lasketaan; koodi 2 kertoo, että metsäinen keskusta jätettiin laskematta.

Saaren **pituus** ja **leveys** saadaan kuvittelemalla saari suorakaiteeksi; kyse on siis saaren keskinäisistä mittasuhteista, ei suurimmasta pituudesta ja leveydestä. Erityisesti Pohjanlahden matalissa saaristoissa on syytä jättää mitoista pois lintujen pesintään soveltumattomat matalat alueet, joilta yleensä maakasvit puuttuvat. **Pinta-ala** lasketaan aarin (10x10 m) tarkkuudella kartalta tai em. suorakaiteesta. **Korkeus** arvioidaan desimetreinä keskiveden rajasta saaren lakeen; mahdolliset laella olevat isot kivet jätetään pois. Metrin kymmenesosillakin on merkitystä matalilla saarilla (esim. 1,3 m koodataan 13), mutta korkeilla saarilla riittää summittainen arvio (esim. 4 m koodataan 40). **Pysyviksi lampareiksi** ja **suojausiksi poukamiksi** luetaan kooltaan sellaiset, joista arvelaan olevan hyötyä ruokailu- ja suojapaikkoina vesilintupoikeuille.

Biotooppijakaumaa ilmoittaessasi tarkista, että 13 lokeron summaksi tulee 100 (piirrä saaresta lomakkeen 5D taakse kaavakuva, joka helpottaa osuuskien arvioimista). Lohkareikko tarkoittaa riskilöiden pesäpaikaksi soveltuvaa louhikkoa (osuus usein alle 1 %). Anna linnuille tärkeän biotoopin osuudeksi 1 % vaikka sen määrä suurehkoilla saarella jää todellisuudessa tämän alle. Katajikkoihin voi lukea muutkin kuivat pensaikat.

Rannan jakaumaa arvioitaessa tarkista, että lokeroiden summaksi tulee 100. Kapea metsäranta tarkoittaa sellaista rantaa, jolla varsinainen merilinnusto ei pesi yhtenäisen puuston läheisyyden vuoksi.

Rauhallsuoditus koodi 2 tarkoittaa suojeltua saarta tai sotilasaluetta. Koodi 3 tarkoittaa ”tavallista” suojelematonta saarta, jolla ei ole rakennuksia. **Häiriöiden** koodi 4 soveltuu saarelle, jolla usein leiriyydytään pesimärauhaa häiriten. Koodi 5 kertoo, että saarella on hävitetty esim. lokinpesiä. **Nisäkäspedon** laji ilmoitetaan esim. seuraavasti: minkki (ulosteita), minkki/supikoira, kettu?, jne.

Lokero A, B, C, D ja E soveltuvat lisätiedoille erikoistutkimuksissa; niiden käytöstä voi neuvotella Eläinmuseon kanssa.

Käyntilomakkeelle 5D mahtuvat kolmen käyntikerran tiedot; jos käyntejä on enemmän, jatketaan toiselle 5D-lomakkeelle. Jos laskentatyötä tekee useampi henkilö, summataan heidän havainnointiaikansa laskennan kestoa ilmoitettaessa. Havaituille lajeille laitetaan kullakin käyntikerralla **laskennan tason** koodi (selostettu lomakkeen 5D alareunassa). Koodia ei merkitä lainkaan niille lajeille, jotka jätettiin ko. käynnillä arvioimatta; ei myöskään lajeille, jotka eivät pesi saarella. Koodi X merkitään silloin, kun laji pesii saarella mutta sitä ei syystä tai toisesta lainkaan lasketa (tällöin lajista ei ilmoiteta mitään muuta) tai esim. silloin, kun laskenta kattoi vain osan saaresta tai oli pintapuolinen ”pikakäynti” (tällöinkin kuitenkin esitetään havaitut yksilömäärät).

Aikuiset tarkoittavat saaren pesimälinnustoon luettavia emolintuja ja ne tilastoidaan joka käyntikerralla, mikäli käytetään muita laskennan tason koodeja kuin 0. Ensimmäisellä käynnillä, jolla lajille ilmoitetaan laskennan tason koodiksi D tai E, lasketaan pesien ja poikueiden määrät. **Pesät** merkitään ja muna- ja poikaspesien lisäksi niihin luetaan sellaiset, joita todennäköisesti on käytetty tämän pesimäkauden aikana (esim. hylätty tai tuhoutunut, tyhjä pesä). **Poikueiksi** lasketaan vain selvästi erilliset, pesän ulkopuolella olevat poikueet. Lokkiluotojen irrallisia poikaslaumoja ei jaeta poikueiksi, vaan ne kirjataan sivun alareunaan (ja otetaan huomioon parimäärää arvioitaessa). Seuraavilla käynneillä merkitään pesistä ja poikueista vain ne, jotka löydettiin nyt ensi kerran (poikueisiin voi silloin sisältyä sellaisia, joiden pesä löydettiin aikaisemmin). **Parimäärä** arvioidaan kullekin lajille soveliaimman käynnin tietojen perusteella.

Tuhotuiksi luetaan pesät, joihin on munittu, mutta pesästä ei ole saalistuksen vuoksi lähtenyt ainoatakaan poikasta. Pesä kirjataan tuhotuksi vain kertaalleen, ts. vain yhdellä käynneillä. **Kuolleisiin aikuisiin** luetaan samanvuotiset raadot. Tuoreiden syötyjen luut tai kudokset ovat vielä punertavia ja jänteissä on lihan tai rasvan rippeitä, eivätkä ne ole kuivuneet olemattomiin. Samanvuotinen ehjä lintu ei ole vielä kuivunut tai hajonnut. Epäselvät tapaukset (joista ei pysty sanomaan ovatko kuolleet kuluvana vai viime vuonna) jätetään pois laskuista. Irtonaisista raadot hävitetään tai piilotetaan, jotta ne eivät tule uudelleen lasketuiksi seuraavalla käyntikerralla.

Lomakkeilla 5A ja 5D on lueteltu 35 saaristolintulajia; muut merkitään lomakkeen lisälajeille varattuun tilaan (jos 7 lajin tila ei riitä, jatka alamarginaaliin). Yli 999 parin menevä osa parimäärästä siirretään myös lisälajeihin lomakkeella 5B. Lisälajeille tarvittavat kuuden kirjaimen **lajilyhenteet** löytyvät linnustonseurannan yleisohjeissa olevasta lajiluettelosta. Lisälajin nimen oikealla puolella olevalle viivalle merkitään lyhyesti tehdyt havainnot, joihin parimäärät perustuvat. Käyntikerroille käytetään numeroita I—III. Esim. saarella pesivää mustakurkku-uikkua tarkoittava rivi voisi olla ”1 PODAUR I: pari II: munapesä”. Ylimääräiset varpuslintulajit esitetään myös lomakkeella 5B; esim. kaksi peippoparia ”2 FRICOE II: 2 laulavaa.